

resultaten. De voornaamste bezwaren zijn wel 1° dat de B. paralyticans niet voldoende onderscheiden kan worden van andere bacillen, die in bijna ieder weefsel worden aangetroffen, in normalen of pathologischen toestand 2° dat de bacillen niet in ieder geval van dementia paralytica werden aangetroffen.

Al zijn we dus nog niet, waar we wezen moeten, toch blijft ook het bacteriologisch onderzoek de aandacht van den psychiater vragen, mits hij in dit opzicht voldoende voorbereiding heeft gehad. Het ligt echter voor de hand, dat men slechts voor een beperkt aantal ziektevormen resultaten van het bacteriologisch onderzoek kan verwachten. Het ervaringsfeit, dat intercurrente ziekten soms gunstig kunnen inwerken op een bestaande psychose, heeft eveneens proeven in de genoemde richting doen nemen, die echter evenmin veel opgeleverd hebben, ook zelfs therapeutisch niet.

Het onderzoek naar de aetiologie der psychosen heeft beslist vorderingen gemaakt, wat de exogene oorzaken betreft. In dit opzicht is het van het hoogste gewicht contact te blijven houden met de andere onderdeelen der geneeskunde.

Minder hoopvol is de stemming wat de endogene factoren betreft. Er mag veel materiaal verzameld zijn wat de hereditet betreft, ieder echter, die op dit gebied verzamelde, zal moeten toestemmen, dat het buitengewoon veel moeite kost om zekere gegevens te verkrijgen. Vooral na het belangrijke werk van Lorenz (Lehrbuch der Genealogie) is men aan het twijfelen geraakt over de waarde der oudere onderzoekingen en het veelvuldig gebruik van woorden als degeneratie bewijst wel, dat men nog geenszins tot de kern der dingen is doorgedrongen. Gevaarlijker wordt het, zoodra men de consequentie van de opvattingen over degeneratie gaat aanvaarden en bijv. bij het sluiten van een huwelijk zou willen aangeven, hoeveel procenten kans bestaat, dat de toekomstige echtgenoot of echtgenote vrij van psychosen zal blijven. Voorspellingen in die richting zijn ons echter ook al niet in wetenschappelijke tijdschriften gespaard gebleven.

Met de aetiologie hangt ten nauwste samen de prophylaxis. Versterking van het psychisch weerstandsvermogen moet het doel zijn en dat doel kan in hoofdzaak bereikt worden door de opvoeding in huis en school. In mijne voordracht „de geestelijke hygiëne van het kind” heb ik dezen factor uitvoerig besproken en met name er op gewezen, dat Moebius en Oppenheim terecht aannemen,